

نویسنده: امید رسیدی^۱

گواهی پزشکی خلاف واقع

چکیده:

پزشکی از جمله مشاغل و حرفه‌های است که به دلیل جایگاه والا و خلیف خود، که همانا مساله مهم و حیاتی ((نجات جان همنوع)) می‌باشد، در طول تاریخ مورد احترام و اکرام جامعه بوده و هست و عموماً این انتظار می‌رود که یک پزشک از نظر انسپایشی و اخلاقی نیز تواند الگو واقع گردد و محل اطمینان قاطیه مردم باشد. معهوداً برخی از پزشکان در مقام اظهارنظر و یا تصدیق امری، واقعیت را جعل و اصول انسپایشی را بدون توجه به آثار حقوقی مرتبط بر قلم خود، نقض کرده و اقدام به صدور ((گواهی خلاف واقع)) می‌نمایند. در این مقاله به انواع گواهی‌های خلاف واقعی که جرم محسوب می‌شوند، اشاره شده است.

مخدوش نگردد، در قانون مجازات اسلامی، پزشکان متجلّف را قابل تعقیب کفری و مجازات دانسته است.

در مقا. بررسی اینکه چه نوع گواهی‌های خلاف واقعی جرم تلقی می‌گردد، لازم است بر حسب درجه اهمیت و نظر مقتن، قائل به تفکیک شویم. دریک تقسیم بنده کلی تصدیق نامه‌های خلاف واقع به سه دسته تقسیم می‌شوند:

الف - گواهی خلاف واقع برای معافیت از خدمت در ادارات رسمی یا نظام وظیفه برای تقدیم به مراجع قضایی:

صدر این نوع گواهی‌های خلاف واقع، جهت ارائه به ادارت رسمی یا نظام وظیفه یا مراجع قضایی به لحاظ اینکه موجب نقض قوانین و الزامات عمومی خاصی که با نظام عمومی جامعه در ارتباطنده می‌گردد، از جانب قانونگذار مجازات نسبتاً سنگینی برای پزشک متخلّف در نظر گرفته شده است. در ماده ۵۳۹ قانون مجازات اسلامی مقرر گردیده: ((هرگاه طبیب، تصدیق نامه برخلاف واقع، درباره شخصی برای معافیت از خدمت در ادارات رسمی یا نظام وظیفه یا برای تقدیم به مراجع قضایی بدهد، به جبس از شش ماه تا دو سال، یا به سه تا دوازده میلیون ریال جزای نقدی محکوم خواهد شد و هرگاه تصدیق نامه مزبور به واسطه اند مال یا وجهی انجام گرفته باشد، علاوه بر استداد و ضبط آن به عنوان جریمه، به مجازات مقرر برای رشوه گیرنده محکوم می‌گردد.))

گواهی یا تصدیق نامه خلاف واقع عبارت است از اینکه پزشکی در حوزه کاری و تخصصی خود، امری را رأساً یا به درخواست دیگری بر خلاف واقع اعلام و تصدیق نماید.

راجع به مسائل و موضوعات تخصصی که در حوزه علم پزشکی یا زندانپزشکی است، پزشک بنا به درخواست اشخاص حقیقی یا حقوقی و گاه رأساً، اقدام به صدور تصدیق نامه می‌نماید و به دلیل اینکه بیماری، اختلال و ناتوانی جسمی بعنوان امری طبیعی، از جمله عذرها موجه و معقول تلقی می‌گردد و مورد پذیرش مراجع قضایی و اداری و نیز سایر افشار جامعه است، اظهار و تصدیق امری از جانب پزشک دارای جایگاه و اهمیت ویژه‌ای است. همچنین زمانی که به تمامیت جسمی اشخاص معرض می‌شود، نظر پزشکی قانونی و با پزشکان متخصص می‌تواند ملاک رای دادگاه قرار گیرد. آنچنانکه قانونگذار در ماده ۸۸ قانون آینین دادرسی کیفری آورده است: ((برای معاینه اجساد و جراحتها و آثار و علائم ضرب و صدمه‌های جسمی و آسیب‌های روانی و سایر معاینه‌ها و آزمایش‌های پزشکی، قاضی از پزشک قانونی معتمد دعوت می‌نماید و اگر پزشک قانونی تواند حضور یابد و یا در جایی پزشک قانونی نباشد، پزشک معتمد دیگری دعوت می‌شود. هرگاه پزشک قانونی در امری تخصص نداشته باشد قاضی می‌تواند از پزشک متخصص دعوت به عمل آورد.))

قانونگذار برای اینکه نظم عمومی جامعه حفظ گردد و از این فرجه قانونی سوءاستفاده نگردد و زمینه فرار از قانون را مسدود سازد و نیز ارزش و اعتبار تصدیق نامه‌های پزشکی

^۱- وکیل دادگستری و فوق لیسانس در حقوق خصوصی

پس قابل تعقیب کیفری نیست، زیرا حضور یا غیبت دانشآموز، موجب ایجاد خسارت به اولیای مدارس، دولت و با والدین نمی‌گردد.

باید اذعان داشت صدور این قبیل تصدیق نامه‌های خلاف واقع، قبل تعقیب کیفری است و از مصادیق ماده ۵۴۰ قانون مجازات اسلامی می‌باشد. زیرا دولت، هر ساله هزینه‌های مشخص و سنگینی را برای هر دانش آموز، در جهت تعلیم و تربیت و پیشبرد اهداف و الزامات پیش‌بینی شده در قانون اساسی در نظر می‌گیرد. صدور گواهی خلاف واقع علاوه بر اینکه افت تحصیلی را به دنبال دارد، موجب بروز اختلال در نظم مدارس و هدر رفتن نیروهای بکار گرفته شده و عدم حصول نتیجه پیش‌بینی شده می‌گردد، که به تبع آن به دولت و وزارت آموزش و پرورش خسارت وارد می‌شود و اگر این نوع تصدیق نامه‌های کیفری قابل تعقیب نباشد، در کوتاه مدت تمامی سیستم آموزش و پرورش با بی نظمی و اختلال مواجه خواهد شد. و در مقام دعوی، اثبات بروز خسارت بنابر ارباط سببیت امکان پذیر است.

ج - سایر موارد :

در بند الف و ب مصادیقی از صدور تصدیق نامه‌های خلاف واقع از جانب قانونگذار، جرم تلقی شده و برای آن مجازاتی در نظر گرفته شده است. در سایر موارد که تصدیق نامه‌های برخلاف واقع صادر می‌شود، به دلیل عدم تصریح قانونگذار، تعقیب کیفری پزشک صادر کننده منتفی است. مع الوصف صدور این نوع تصدیق نامه‌های خلاف واقع میتواند تخلف شخصی قلمداد گردد و در مراجع مربوط مورد تعقیب قرار گیرد. موارد و مصادیق این نوع تصدیق نامه‌ها کثیر است. به عنوان مثال: شخصی با مراجعه به پزشک تقاضای صدور گواهی خلاف واقع مبنی بر بروز بیماری و لزوم استراحت را می‌نماید، تا آن را به والدین یا همسر خود ارائه دهد و یا اینکه در یک میهمانی یا مراسم عروسی شرکت نکند و برای عدم حضور یا فعل خود، توجیه قابل قبولی ارائه دهد. این قبیل تصدیق نامه‌های خلاف واقع قابل تعقیب کیفری نیست، متنه‌ی اگر موجب ایجاد خسارت به شخص ثالثی گردد از مصادیق ماده ۵۴۰ قانون مجازات است.

برای اینکه گواهی پزشکی خلاف واقع، تحت شمول این ماده قرار گیرد لازم است که اولاً: تصدیق و گواهی خلاف واقع باشد. ثانیاً برای معافیت از خدمت در ادارات رسمی یا نظام وظیفه و یا برای تقدیم به مراجع قضایی صادر شده باشد.

بنابراین اگر پزشکی تصدیق نامه خلاف واقع را برای ادارت غیر رسمی صادر کند مشمول این ماده نخواهد بود.

ب - گواهی خلاف واقعی که موجب ضرر شخص ثالث گردد یا خسارتی به خزانه دولت وارد آورد :

امروزه تحصیل گواهی پزشکی خلاف واقع به سهولت امکان پذیر است و موارد و مصادیق آن منحصر به بند الف نمی‌گردد، بلکه عموماً خارج از دایره شمول ماده ۵۳۹ قانون مجازات هستند.

قانونگذار، در راستای حفظ اعتبار و ارزش تصدیق نامه‌های پزشکی و جلوگیری از سوء استفاده از آنها، صدور برخی دیگر از تصدیق نامه‌های خلاف واقع را جرم تلقی کرده و برای صادر کننده، مجازاتی را مقرر نموده است. در ماده ۵۴۰ قانون مجازات اسلامی آمده است: ((برای سایر تصدیق نامه‌های خلاف واقع که موجب ضرر شخص ثالث می‌باشد، یا آنکه خسارتی بر خزانه دولت وارد آورده، مرتکب، علاوه بر جبران خسارت وارد به شلاق تا ۷۴ ضربه یا دویست هزار تا دو میلیون ریال جزای نقدي محکوم خواهد شد))

این ماده به نحو اطلاق، تصدیق نامه‌های خلاف واقع را که موجب ضرر شخص ثالثی گردد و یا خسارتی به خزانه دولت وارد آورده، مورد تصریح قرار داده و پزشک صادر کننده را قابل تعقیب و مجازات دانسته است.

مسئله شایان توجه، صدور گواهی خلاف واقع جهت ارائه به اولیای مدارس است، که در مدارس دولتی و حتی غیر انتفاعی شایع است. بدین نحو که آیا پزشک صادر کننده گواهی خلاف واقع جهت ارائه به مدارس، قابل تعقیب کیفری است یا خیر؟

در بادی امر ممکن است گفته شود: بنابراینکه صدور این نوع تصدیق نامه‌های خلاف واقع موجب ضرر شخص ثالثی می‌گردد و همچنین به خزانه دولت خسارتی وارد نمی‌آورد،